

4.3.2021

VALTIONEUVOSTO
Saapunut
12. 03. 2021

Klo. :

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö; VN/874/2021

Ydinturvallisuusneuvottelukunnan lausunto käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisen sekä ympäristövaikutusten arvioinnin suunnitelmasta

Viitaten TEMin lausuntopyyntöön ydinturvallisuusneuvottelukunta (YTN) esittää seuraavan lausunnon käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisen sekä ympäristövaikutusten arvioinnin suunnitelmasta.

Lausuntopyynnön mukaan työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Säteilyturvakeskus ovat aloittaneet käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa koskevan toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisen. Tästä säädetään Euroopan unionin neuvoston direktiivillä, joka on saatettu voimaan kansallisella lainsäädännöllä ydinenergialaissa ja säteilylaissa sekä niiden nojalla annetuissa asetuksissa ja määräyksissä. Edellinen direktiivin edellyttämä toimintapolitiikka ja kansallista ohjelmaa koskeva asiakirja valmistui kesällä 2015.

Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon toimintapolitiikalla tarkoitetaan Suomessa syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon strategiaa. Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon kansallinen ohjelma on kokonaissuunnitelma, jonka tavoitteena on, että kaikesta Suomessa syntyvästä käytetystä ydinpolttoaineesta ja radioaktiivisesta jätteestä huolehditaan turvallisesti ja siten, että kaikki jätehuollon toimenpiteet jätteen syntymisestä sen loppusijoitukseen toteutetaan ilman aiheetonta viivytystä.

Lausuntopyynnön kohteena oleva suunnitelma on hyvin yleispiirteinen mutta pääpiirteissään ymmärrettävä. Neuvottelukunnan kommentit ovat siksi vähäisiä. Seuraavassa on kuitenkin esitetty joitakin näkemyksiä suunnitelman sisäisen eheyden ja seikkaperäisyyden lisäämiseksi.

Suunnitelmassa esitellään laadittavaa asiakirjaa direktiivin vaatimusten pohjalta. Koska kyseessä on aikaisemmin toimitetun kansallisen ohjelman päivitys voisi suunnitelmaan sisällyttää yhteenvedon ohjelmasta saadusta palautteesta ja kehitysehdotuksista. Suunnitelmassa voisi myös mainita, mikä on ko. asiakirjan asema suhteessa alan toimijoille asetettaviin vaatimuksiin (ml. viranomaiset).

Suunnitelman liitteenä esitetty sisällysluettelo poikkeaa jossakin määrin edellisen ohjelman vastaavasta ja asiakirjojen suora vertailu ei liene jatkossa mahdollista. Muutosten syyt eivät kuitenkaan ilmene suunnitelmasta. Suunnitelmassa viitataan

AWO

myös aikomukseen käyttää ohjelmaa jatkossa kansallisen tason kehittämisen välineenä. Tämä voisi ilmetä jo sisällysluettelotasolla (esim. luku, johon koottaisiin mahdollisia avoimena olevia asioita ja joille tulee kehittää ratkaisuja).

Suunnitelma alkaa hieman sekavasti. Johdannon alussa tulisi kertoa, minkä asiakirjan päivittämisestä on kysymys varsinkin, kun alkukappaleen lopussa todetaan päivitettävän asiakirjan korvaavan tekstissä mainittuja päätöksiä ja ohjelmia. Yhtenä vaihtoehtona on poistaa johdannon ensimmäinen kappale ja siirtää johdannon lopussa olevat kolme kappaletta alkuun selittämään suunnitelman kohteena olevaa asiakirjaa.

Johdannon alkukappaleessa korostetaan nimittäin, että *"Suomessa syntyneen käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa on ohjattu vuosikymmeniä valtioneuvoston vuonna 1983 laatimalla päätöksellä (21/813/83 KTM, 28.11.1983)"* ja että *"Päätöksellä on ollut merkittävä ohjaava vaikutus käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisten jätteiden huollon tutkimus-, selvitys- ja suunnittelutyössä"*. Vuoden 1983 päätöksen korostaminen yksittäisenä päätöksenä antaa kuitenkin Suomen strategiasta ja toimintapolitiikasta liian yksinkertaistetun kuvan erityisesti käytetyn polttoaineen huollon osalta. Kyseisen päätöksen mukaan strategia ja toimintapolitiikan päävaihtoehtohan oli tuolloin käytetyn polttoaineen vienti ulkomaille pysyväksi katsottavalla tavalla. Mikäli voimayhtiö ei pystyisi esittämään sitovaa sopimusta tällaisesta järjestelystä, oli sen varauduttava loppusijoitukseen kotimaassa. Vasta vuonna 1991 antamassaan päätöksessä (7/815/91 KTM) kauppa- ja teollisuusministeriö totesi, että Teollisuuden Voima Oy ei ole esittänyt sitovia sopimuksia käytetyn polttoaineen huollosta ulkomaille ja niin muodoin yhtiön tulee varautua loppusijoitukseen kotimaassa. Ydinenergiakiin vuonna 1994 tehdyn muutoksen jälkeen käytetyn polttoaineen loppusijoitus kotimaassa tuli koskemaan myös Imatran Voima Oy:tä.

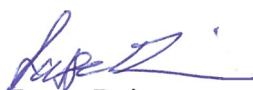
Ydinenergiain tultua voimaan vuonna 1988 on käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huoltoa ohjattu lakiin perustuvilla päätöksillä. Tätä aikaisemman vuoden 1983 päätöksen velvoitteet sisällytettiin ydinvoimalaitosyksiköiden käyttöluopamääräyksiin. Vuoden 1983 päätöksen merkittävin ohjaava vaikutus voimayhtiöille sisältyy vaatimukseen selvityksen toimittamisesta vuosittain tehtävästä tutkimus- ja selvitystyöstä sekä kertomuksesta koskien edellisen vuoden työtä. Vuosittaisen selvityksen yhteydessä tuli esittää myös alustava selvitys seuraavien viiden vuoden työstä. Näiden nk. YJT-ohjelmia koskevien päätösten yhteydessä valvottiin käytännössä strategian ja toimintapolitiikan toteutumista ja tehtiin niihin tarvittavia muutoksia. Päätöksen suurin merkitys on siinä, että sen perusteella käynnistettiin tavoitteellinen työ turvallisuus- ja ympäristösuojelutavoitteet täyttävän ydinjätehuollon aikaansaamiseksi Suomessa.

Suunnitelman luvussa 2.1 todetaan, että *"Toimintapolitiikan ja kansallisen ohjelman päivittämisen ei odoteta aiheuttavan merkittäviä muutoksia vallitsevaan tilanteeseen"*. Toisaalta kuitenkin luvussa 3 todetaan edellisen ohjelmaraportin jälkeen tapahtuneen merkittävää kehitystä sekä ohjelmassa havaitun joitakin puutteita. Suunnitelmaan olisikin syytä sisällyttää aikaisempaan ohjelmaraporttiin saadun palautteen lisäksi luettelo kehitettävistä aihealueista ml. viranomaistoiminnan

kehittäminen. Tämä helpottaisi jatkossa ohjelmapäivityksen suunnitelmanmukaisuuden arviointia sekä avaisi luvun 3.1 viimeisen kappaleen arvoituksellisuutta.

Ympäristövaikutusten arviointi kansalliselle ohjelmalle herättää kysymyksiä. Ohjelman toteuttamisesta aiheutuvien ympäristövaikutusten arviointi on toimijoiden vastuulla ja on olemassa olevien hankkeiden osalta suoritettu. Suunnitelmassa tulisi konkretisoida ympäristövaikutusten arvioinnin roolia ohjelman laatimisen ja toimeenpanon yhteydessä.

Koska kyseessä on Suomen kansallinen ohjelma, on tärkeää, että laadittavan ohjelma-asiakirjan sisältö tarkastetaan samansisältöiseksi muihin kansainvälisiin asiakirjoihin nähden (Esim. Käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskevan yleissopimuksen Suomen raportti).

Lasse Reiman
Puheenjohtaja

Timo Äikäs
Neuvottelukunnan jäsen

Tiedoksi

Ydinturvallisuusneuvottelukunnan jäsenet

